

Verdensmål 2 - Stop sult

Over halvdelen af verdens afgrøder anvendes som foder til landbrugsdyr, og fordi vi bliver stadig flere mennesker i verden, og flere får råd til kød, stiger arealet til dyrkning af foder stadig – også i Danmark. Opdræt af dyr til kødproduktion giver generelt en dårlig udnyttelse af afgrøder, da langt det meste af madens energi går tabt. Det kræver således typisk 7 kg foder at producere 1 kg oksekød, 4 kg foder for hvert kg svinekød og 2 kg foder for 1 kg kyllingekød¹. Produktionsformer, geografiske forhold og foderets sammensætning gør dog, at tallene kan variere kraftigt. Den reelle mængde foder per kg produceret kød kan derfor være langt højere.

Det er klart, at når halvdelen af klodens afgrøder bruges til at fodre dyr med, så kan man heller ikke ignorere det potentiale, som ligger i at producere mindre foder og mindre kød. Danmark producerer allerede mad til cirka 30 millioner mennesker, argumenterer nogle – altså, til mange flere end vores egen befolkning. Professor Kristian Thorup-Kristensen fra Københavns Universitet vurderede i 2010, at Danmark ville kunne brødføde op mod 80 millioner mennesker, hvis vi producerede planteføde i stedet for dyrefoder. Både FN's fødevarer- og landbrugsorganisation (FAO) og FN's miljøprogram (UNEP) anbefaler en mere plantebaseret kost i de lande, hvor der i dag spises mest kød.

Globalt produceres der, ifølge UNEP, 4600 kalorier (kcal) fødevarer om dagen per menneske. Heraf går 600 kcal tabt efter høsten, inden fødevarerne når at blive distribueret videre. Yderligere 1200 kcal går tabt til dyrefoder i forbindelse med produktion af kød og mælk, og til sidst går 800 kcal tabt i forretningerne og hjemme hos folk – disse sidste 800 kcal er det, der normalt betegnes som madspild. Dermed står verden tilbage med et faktisk indtag på cirka 2000 kalorier om dagen pr person². Med andre ord er forebyggelse af madspild også vigtigt i forhold til at finde løsninger på den globale sult – men det samlede spild fra produktionen af animalske fødevarer står for et endnu større madspild.

¹ [T. White. 1999. Diet and the distribution of environmental impact. Ecological Economics 34 \(234\): s 145–153](#)

² [UNEP: United Nations Environment Programme. 2010. Green Economy - A Brief For Policymakers on the Green Economy and Millennium Development Goals](#)

Verdensmål 3 - Sundhed og trivsel

Det er videnskabeligt anerkendt, at der er klare sundhedsfordele ved plantebaseret kost, som spænder fra veganske og vegetariske til semi-vegetariske eller fleksitariske kostvaner^{1,2,3,4,5}. Folk, der spiser en sund og varieret plantebaseret kost, har lettere ved at opnå vægttab og holde en normalvægt, de har mindre kolesterol i blodet, lavere blodtryk og mindre forekomst af type 2-diabetes, hjertekarsygdomme, hjertesvigt og endda nogle kræftformer. Nyere forskning har desuden vist, at en sund plantebaseret kost er effektiv som en del af behandlingen af både type 2-diabetes⁶ og hjertekarsygdomme⁷.

Fødevarerministeriet udgav i maj 2020 et længe ventet studie⁸, bestilt hos Københavns Universitet, om de sundhedsøkonomiske fordele for det danske samfund, hvis flertallet af danskerne fulgte de officielle kostråd. Studiet viser, at der kan hentes knap 7 milliarder om året, især ved at spise mindre kød, mættet fedt og salt. Beregningerne inkluderer ikke besparelser som følge af mindre forekomst af overvægt og fedme – og der er derfor potentiale for yderligere besparelser.

Den norske sundhedsstyrelse⁹ har beregnet, at hvis alle nordmænd fulgte kostrådene, ville den norske stat spare cirka 10 mia DKK (12 mia NOK) om året i udgifter til sundhedsvæsenet samt hente cirka 5 mia DKK (6 mia NOK) om året i form af færre udgifter til sociale ydelser og øgede skatteindtægter. Cirka to tredjedele af beløbet handler om flere vegetabiliske og færre animalske fødevarer, mens den resterende del af beløbet primært handler om mindre sukker og salt. Dvs. i alt ca. 10 mia DKK om året i direkte økonomisk gevinst til statens finanser, hvis der spises den mængde vegetabilisk versus animalsk, som kostrådene anbefaler¹⁰. Ved at skifte til plantebaseret kost globalt, vil den samlede sundhedsøkonomiske værdi være op mod 7.500 milliarder kroner om året ifølge forskere fra Oxford University¹¹

Forebyggelse af fremtidige epidemier er også et aspekt, hvor vores levevis har betydning, da intensiv produktion af landbrugsdyr fremmer nye sygdomme. FN's fødevarer- og landbrugsorganisation (FAO) udgav

¹ [Dinu, M et al, 2016: Vegetarian, vegan diets and multiple health outcomes: a systematic review with metaanalysis of observational studies. Crit Rev Food Svi Nutr. 2016 Feb 6:0](#)

² [Nutrients. 2014 Jun; 6\(6\): 2131–2147](#)

³ [Melina V, Craig W, Levin S. Position of the Academy of Nutrition and Dietetics: Vegetarian Diets. J Acad Nutr Diet. 2016;116\(12\):1970-1980. doi:10.1016/j.jand.2016.09.025](#)

⁴ [EAT commision. Healthy Diets from Sustainable Food Systems. Food Planet Health. Summary Report of the EAT-Lancet Commission.; 2019](#)

⁵ [Nordic Council of Ministers. Nordic Nutrition Recommendations 2012. 6th ed.; 2012. doi:10.6027/Nord2014-002](#)

⁶ [Olfert & Wattick. Vegetarian Diets and the Risk of Diabetes. Curr Diab Rep. 2018;18\(11\):1-6](#)

⁷ [Shah et al. Anti-Inflammatory Effects of a Vegan Diet Versus the American Heart Association–Recommended Diet in Coronary Artery Disease Trial. J Am Heart Assoc. 2018;7\(23\):1-14.](#)

⁸ [Jensen, J. D., \(2020\). Vurdering af sundhedsøkonomiske gevinster ved øget overholdelse af kostrådene, 36 s., IFRO Udredning, Nr. 2020/07](#)

⁹ [Helsedirektoratet 2016. Samfunnsgevinster av å følge Helsedirektoratets kostråd. pp. 27. Helse 2018. Skru ned for det animalske og spar sundhedsvæsenet for milliarder. Helse, marts 2018, pp. 40-41.](#)

¹⁰ [Helse 2018. Skru ned for det animalske og spar sundhedsvæsenet for milliarder. Helse, marts 2018, pp. 40-41.](#)

¹¹ [Springmann et.al. 2016](#)

i 2007 en rapport, *Industrial Livestock Production and Global Health Risks*¹², om de globale sundhedsrisici ved den animalske produktion. Rapporten pegede på, at tre ud af fire nye virusser, som påvirker mennesker, stammer fra dyr eller animalske fødevarer. Den advarede desuden om, at vi i fremtiden vil se epidemier og pandemier med nye sygdomme, som opstår og muterer i produktionen af kød og derpå overføres til mennesker. Der er således enorme sundhedsmæssige og samfundsmæssige gevinster ved at reducere kødforbruget og øge indtaget af frugt og grønt.

¹² [FAO 2007](#)

Verdensmål 6 - Rent vand og sanitet

Store dele af verden er ved at løbe tør for ferskvand, og op mod 1 mia. mennesker mangler i dag adgang til rent drikkevand¹. Det har skabt bred enighed om, at vi bør værne om vores vandressourcer, så der også er vand til mennesker, dyr og dyrkning af afgrøder i fremtiden. Med en andel på 70 % af verdens samlede forbrug af ferskvand er landbruget i dag den sektor, der bruger mest vand overhovedet,^{2,3} og to tredjedele af det – 46 % af verdens vand – anvendes til produktion af kød og mælkeprodukter⁴.

I EU står landbruget for i alt 24 % af vandforbruget, men der er store regionale udsving, og landbruget i Sydeuropa står f.eks. for mere end 50 % af vandforbruget (nogle steder over 80 %) ⁵. Landbruget er samlet set den største vandsluger i EU, og tager man EU-landenes store import af dyrefoder i betragtning, står det klart, at europæerne også har et medansvar for et stort vandforbrug i andre dele af verden. Kød fra forskellige dele af verden kræver meget forskellige mængder af vand afhængigt af dyreart, regnmængder, hygiejnestandarder, drikkevandsbehov, slagtemetoder, rengøring og behov for vanding af foderafgrøder. Derfor kan de anslåede tal for vandforbrug ved produktion af 1 kg oksekød variere meget, fra 13.000 liter⁶ og helt op til 100.000 liter⁷. I alle fald står det klart, at produktionen er yderst vandkrævende sammenlignet med produktionen af eksempelvis hvede, hvor det kræver maks 2.000 liter vand at producere 1 kg, og med kartofler er vi helt nede på 900 liter til et kg⁸.

Ydermere står landbrugsdyr for over halvdelen af den globale vandforurening⁹. Det skyldes udledning af dyrenes afføring, antibiotika, hormoner, kemikalier fra behandling af læder samt sprøjtemidler brugt ved dyrkning af foder. Gylle spredt fra landbruget kan have katastrofale følger for kystnære havområder, søer, floder og vandløb. Når forurenende stoffer som fosfor, nitrogen og antibiotika kommer ud i vandet, kan de gøre stor skade på fiskebestande og andet dyreliv, bl.a. ved at øge forekomsten af alger, der afgiver giftige svovlbrinte og opbruger ilten i vandet¹⁰. En situation, vi også har set i Danmark, og som ifølge forskere vil blive endnu

¹ [FN's vandprojekt](#)

² [United Nations Environment Programme. 2010. Assessing the Environmental Impacts of Consumption and Production: Priority Products and Materials, A Report of the Working Group on the Environmental Impacts of Products and Materials to the International Panel for Sustainable Resource Management. Hertwich, E., van der Voet, E., Suh, S., Tukker, A., Huijbregts M., Kazmierczyk, P., Lenzen, M., McNeely, J., Moriguchi, Y.](#)

³ [FN's Fødevarer- og Landbrugsorganisation \(FAO\). 22. marts 2007. FAO urges action to cope with increasing water scarcity. Rom.](#)

⁴ [United Nations Secretary-General's high-level panel on Global Sustainability \(2012\). Resilient People, Resilient Planet: A future worth choosing. New York: United Nations.](#)

⁵ [European Environment Agency. 2009. Water resources across Europe – confronting water scarcity and drought. EEA Report no. 2/2009](#)

⁶ [FN's Fødevarer- og Landbrugsorganisation \(FAO\). 22. marts 2007. 'FAO urges action to cope with increasing water scarcity.' Rom.](#)

⁷ [Pimentel, D., J. Houser, E. Preiss, O. White, O. Fang, L. Mesnick, T. Barsky, J.S. Tariche & S. Alpert. 1997. Water Resources: Agriculture, the Environment, and Society. Bioscience 47.2, 97-106](#)

⁸ [Water Footprint Network.](#)

⁹ [Steinfeld, H., P. Gerber, T. Wassenaar, V. Castel, M. Rosales & C. de Haan. 2006. Livestock's Long Shadow – Environmental Issues and Options. Rom. Food and Agriculture Organization of the United Nations \(FAO\)](#)

¹⁰ [Natural Resources Defence Council. 2005. Facts about pollution from Livestock Farms.](#)

hyppigere på grund af klimaforandringerne¹¹. Det vurderes, at landbrugsdyr på verdensplan producerer omtrent 13 mia ton gylle årligt¹², og dansk landbrug alene producerer omkring 30 millioner ton om året¹³, hvilket svarer til, hvad der produceres af afføring og urin fra 80 millioner mennesker¹⁴. Et tal, som man bedre kan forholde sig til, er, at koen for hver liter mælk producerer cirka 3 liter gylle¹⁵. Ser man samlet på vandforbrug og vandforurening, tegner der sig et klart billede: forbruget af kød er en af de væsentligste årsager til manglen på dyrebart drikkevand.

¹¹ [Dahlman, Jan. Klimaforandringer giver mere iltvind i Danmark. 14. sept. 2006.](#)

¹² [Oliver, Rachel. 2008. Animal waste: future energy, or just hot air? CNN.](#)

¹³ Høy, Jens Johnsen & Domino, Helle Birk. 2010. *Arbejdsmiljø og sikkerhed ved gylleudbringning*. Dansk Landbrugsrådgivning.

¹⁴ Rothenborg, Michael. 2006. *I strid med naturen*. Gyldendal.

¹⁵ https://anis.au.dk/fileadmin/DJF/Anis/dokumenter_anis/normtal/Normtal_2019.pdf

Verdensmål 9 - Industri, innovation og infrastruktur

Der investeres mange penge i produktudvikling af nye plantebaserede produkter, og supermarkederne melder om øget salg af plantebaserede produkter på 18 - 30 % i 2018¹, med forventning om tilsvarende stigninger i 2020 og fremadrettet. Danmark kan være med i udviklingen, særligt inden for økologiske veganske og vegetariske produkter, som der er stor efterspørgsel på i Danmark og udlandet².

¹<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/salget-af-veganske-varer-er-steget-med-30-i-2018?publisherId=3307957&releaseId=13567042>

²<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/salget-af-veganske-varer-er-steget-med-30-i-2018?publisherId=3307957&releaseId=13567042>

Verdensmål 12 - Ansvarligt forbrug og produktion

En ændring af vores madvaner er et vigtigt værktøj i kampen for at sikre en bæredygtig verden. Videnskabelige studier i fødevareforsyning anslår, at en typisk vestlig kost med kød kræver op til 3 gange så mange ressourcer som en vegetarisk kost¹. Plantebaserede fødevarer er nemlig generelt mere energieffektive at producere, fordi de kræver mindre landbrugsjord og vand og medfører færre affaldsprodukter. Det er dog fortsat muligt at producere kød bæredygtigt, det er blot i helt andre mængder end i dag. En bæredygtig mængde kød svarer til cirka 12 kg pr verdensborger i 2050 per år, hvilket er en fjerdedel af det nuværende globale gennemsnit på 43 kg² og cirka en ottendedel af det nuværende gennemsnitlige danske kødforbrug på 95 kg³.

I dag er kvæg den art på Jorden, bortset fra mennesket, der er årsag til størst miljømæssig skade⁴, bl.a. på grund af overgræsning, som ødelægger jorden og skaber ørkendannelse, og gennem fældning af regnskove for at få plads til kvægbrug og dyrkning af soja til foder. Hertil kommer dyrenes eget udslip af drivhusgasser og afføring, som både forurener og frigiver store mængder drivhusgasser. Forskere fra USA og Israel har regnet ud, at kun 4 % af verdens pattedyr i dag er vilde dyr, mens 36 % er mennesker, og 60 % er landbrugsdyr som køer og grise. Forskerne vurderer samtidig, at cirka 30 % af verdens fugle er vilde fugle, hvorimod de resterende 70 % er kyllinger og andet fjerkræ i landbruget⁵. Disse tal må siges at være temmelig tankevækkende.

¹ [Penning de Vries, F.W.T., Van Keulen, H. and Rabbinge, R. 1995. *Natural resources and limits of food production in 2040. Eco-Regional Approaches for Sustainable Land Use and Food Production*. Kluwer Academic Publishing. Dordrecht. 65-87](#)

² <https://ourworldindata.org/meat-production>

³ [FAO 2009](#)

⁴ [Goodland, R. 1997. *Environmental sustainability in agriculture: diet matters*. *Ecological Economics*, 23, 189-200.](#)

⁵ [Yinon M. Bar-On, Rob Phillips & Ron Milo. *The biomass distribution on Earth*. 2018. *PNAS* 115 \(25\): 6506-6511.](#)

Verdensmål 13 - Klimaindsats

Fagfolk er i høj grad enige om, at klimaforandringerne er en af de største udfordringer, menneskeheden står overfor. De tre væsentligste drivhusgasser, som gør det sværere for solens varme at slippe ud af atmosfæren igen, er kuldioxid (CO₂), metan (CH₄) og lattergas (N₂O). Ændringer i den måde, vi anvender land på, bl.a. gennem landbruget, har betydelig indvirkning på udslippet af CO₂, men som de fleste ved, spiller også brugen af fossile brændstoffer en betydelig rolle. Til gengæld er landbruget uden sammenligning langt den største faktor, når det gælder de to andre væsentlige drivhusgasser. Metan, som især kommer fra drøvtyggere som kvæg og får, er en 23 gange stærkere drivhusgas end CO₂, mens lattergas, der især stammer fra de store gyllemængder i landbruget, er en 296 gange stærkere drivhusgas end kuldioxid¹²³. Derfor er menneskeheden nødt til at sænke forbruget af animalske fødevarer, hvis den globale opvarmning skal bremses⁴. Ifølge FN's fødevarer- og landbrugsorganisation (FAO) står produktionen af animalske produkter på verdensplan for 14,5 % af de menneskeskabte drivhusgasser⁵. Desuden er kvægbrug den væsentligste årsag til rydning af regnskove, som ellers kunne opsuge meget af den overskydende CO₂. Endvidere kunne der opsuges yderligere CO₂ ved genskovning, hvis verden spiste mindre kød⁶.

¹ [Steinfeld, H., P. Gerber, T. Wassenaar, V. Castel, M. Rosales & C. de Haan. 2006. *Livestock's Long Shadow – Environmental Issues and Options*. Rom. Food and Agriculture Organization of the United Nations \(FAO\).](#)

² [FN's Internationale Klimapanel. 2007.](#)

³ [Frese, Signe Didde, Søren Ring Ibsen, John Kornerup Bang & Jacob Andersen. 2006. *Madens globale fodaftryk*. WWF Verdensnaturfonden.](#)

⁴ [United Nations Environment Programme. 2010. *Assessing the Environmental Impacts of Consumption and Production: Priority Products and Materials, A Report of the Working Group on the Environmental Impacts of Products and Materials to the International Panel for Sustainable Resource Management*. Hertwich, E., van der Voet, E., Suh, S., Tukker, A., Huijbregts M., Kazmierczyk, P., Lenzen, M., McNeely, J., Moriguchi, Y.](#)

⁵ [Gerber, P.J., Steinfeld, H., Henderson, B., Mottet, A., Opio, C., Dijkman, J., Falcucci, A. & Tempio, G. 2013. *Tackling climate change through livestock – A global assessment of emissions and mitigation opportunities*. Food and Agriculture Organization of the United Nations \(FAO\), Rome.](#)

⁶ [Stehfest, Elke, L. Bouwman, D.P. van Vuuren, M.G.J. den Elzen, B. Eickhout & P. Kabat. 2009. *Climate benefits of changing diet*. *Climatic Change* 95, 83-102.](#)

Verdensmål 14 - Livet i havet

I 2006 var der på verdensplan en samlet fiskeproduktion på 143 millioner ton fisk - 92 millioner ton fra fangst og 51 millioner ton fra dambrug. FN vurderer, at der allerede i 2030 vil være brug for yderligere 37 millioner ton fisk, hvis blot det nuværende gennemsnitsforbrug skal opretholdes¹. Det store forbrug lægger et betydeligt pres på verdenshavene – uanset alle forsøg på regulering. En stor undersøgelse gennemgik i 2006 alle eksisterende data på området og konkluderede, at alt kommercielt fiskeri kan være slut inden 2050, fordi bestandene af alle de arter af fisk og skaldyr, som fiskes i dag, vil være fisket i bund². Fiskeriet lægger et enormt pres på havenes økosystemer og har også konsekvenser for de mange andre arter af havdyr, som kastes døde tilbage som bifangst fra store net eller lever på steder, hvor trawlere ødelægger havbunden^{3,4}.

Også opdræt af fisk i dambrug har store konsekvenser for miljøet. Dambrugsfiskene kræver foder i store mængder – enten i form af vildtfanget fisk eller sojafoder dyrket på landbrugsjord. Det kræver f.eks. 5 ton vildtfanget fisk at fodre 1 ton laks i dambrug⁵. Dette forstærker presset på havene, og dertil kommer store mængder spildevand fra dambrugene med næringsstoffer, kemikalier og antibiotika, som kan gøre skade på det omgivende naturmiljø⁶. I de tilfælde, hvor fiskene fra dambrug slipper ud i et naturligt miljø, hvor de ikke hører hjemme, kan de desuden forårsage store skader på den naturlige fiskebestand i området⁷. Endelig forårsager fangst og produktion i fiskeriet også store mængder drivhusgasser^{8,9}. Eksempelvis er klimaeffekten fra rejer og jomfruhummere meget høj med en udledning på 10,5 kg CO_{2e} for hvert kg rejer og 20,2 kg CO_{2e} for hvert kg hummere¹⁰.

¹ [Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2009. *The State of World Fisheries and Aquaculture 2008*. Rom.](#)

² [Worm, B., E.B. Barbier, N. Beaumont, J.E. Duffy, C. Folke, B.S. Halpern, J.B.C. Jackson, H.K. Lotze, F. Micheli, S.R. Palumbi, E. Sala, K. Selkoe, J.J. Stachowicz & R. Watson. 2006. *Impacts of biodiversity loss on ocean ecosystem services*. *Science* 314, 787-790.](#)

³ [Sea Turtle Restoration Project. 2004. *Pillaging the Pacific*.](#)

⁴ [Environmental Justice Foundation. 2003. *Squandering the Seas: How shrimp trawling is threatening ecological integrity and food security around the world*. London.](#)

⁵ [Brown, Lester R. 2000 *Fish farming may soon take overtake cattle ranching as a food source*. World Watch Institute.](#)

⁶ [Verdensnaturfonden, UK.](#)

⁷ [Food and Agriculture Organization of the United Nations. 2009. *The State of World Fisheries and Aquaculture 2008*. Rom.](#)

⁸ Olesen, Jørgen E. 2010. *Fødevarernes andel af klimabelastningen*. I vores mad og det globale klima: etik til en varmere klode. Det Ethiske Råd

⁹ Carlsson-Kanyama, Annika. 2010. *Fødevarernes klimabelastning – hvordan kan en klimavenlig kost se ud?* I Vores mad og det globale klima: etik til en varmere klode. Det Ethiske Råd

¹⁰ [Mogensen et al. 2016. *Fødevarernes klimaaftryk*.](#)

Verdensmål 15 - Livet på land

30 % af verdens landareal – hele 70 % af alt landbrugsland – bruges til opdræt af landbrugsdyr. Meget er græsningsarealer, der i stedet kunne være naturområder, f.eks. regnskov, men faktisk bruges halvdelen af alt dyrkbart land til at dyrke foder til dyrene i landbruget¹. Arealet til dyrkning af foder stiger stadig – også i Danmark². Det betyder samtidig, at efterspørger man 1 kg kød, efterspørger man indirekte adskillige kg foder på et globalt marked, hvor vi i Europa er i både direkte og indirekte konkurrence med verdens fattigste, som ellers kunne spise kornet eller bruge landbrugsjorden til at dyrke andre afgrøder til menneskeføde³. Mens kødproduktionen stiger, ryddes mere og mere regnskov for at skaffe de nødvendige, enorme landarealer. FN har konkluderet, at kvægopdræt i dag er hovedårsagen til rydning af regnskov i Amazonas. 70 % af de områder, der allerede er ryddet, bruges i dag som græsningsarealer for kvæg, mens det meste af de resterende 30 % anvendes til dyrkning af foder⁴. Meget af det foder, der dyrkes i Sydamerika, bruges til dyreopdræt i den vestlige verden, og samlet anvendes over halvdelen af verdens afgrøder som foder til landbrugsdyr⁵. Den danske kødproduktion er således direkte med til at forårsage et øget behov for land i Sydamerika og dermed rydning af regnskove⁶. I Danmark anvendes over 60 % af landets areal til landbrug. 80 % af dette areal anvendes til at dyrke dyrefoder, mens cirka 11 % bruges til føde til mennesker og kun cirka 9 % er uopdyrket areal eller anvendes til rapsolie til biodiesel eller juletræer⁷.

¹ [Steinfeld, H., P. Gerber, T. Wassenaar, V. Castel, M. Rosales & C. de Haan. 2006. *Livestock's Long Shadow – Environmental Issues and Options*. Rom. Food and Agriculture Organization of the United Nations \(FAO\).](#)

² [Danmarks Statistik. 2009. Nyt fra Danmarks Statistik, nr. 366 \(aug.\). *Afgrøder i dansk landbrug 2009*.](#)

³ [Hansen, Henrik \(Fødevareøkonomisk Institut, Københavns Universitet\). Høring om den globale fødevarekrise v/Udenrigsudvalget, Christiansborg. 23. juni 2008.](#)

⁴ [Steinfeld, H., P. Gerber, T. Wassenaar, V. Castel, M. Rosales & C. de Haan. 2006. *Livestock's Long Shadow – Environmental Issues and Options*. Rom. Food and Agriculture Organization of the United Nations \(FAO\).](#)

⁵ [United Nations Environment Programme. 2010. *Assessing the Environmental Impacts of Consumption and Production: Priority Products and Materials*, A Report of the Working Group on the Environmental Impacts of Products and Materials to the International Panel for Sustainable Resource Management. Hertwich, E., van der Voet, E., Suh, S., Tukker, A., Huijbregts M., Kazmierczyk, P., Lenzen, M., McNeely, J., Moriguchi, Y.](#)

⁶ [Olesen, Jørgen E. 2010. *Fødevarenes andel af klimabelastningen*. I Vores mad og det globale klima: etik til en varmere klode. Det Ethiske Råd.](#)

⁷ [Dyrenes Beskyttelse og Danmarks Naturfredningsforening \(2018\). *Sådan ligger landet – tal om landbruget 2017*.](#)

Verdensmål 17 - Partnerskaber for handling

Der investeres, innoveres, udvikles og samarbejdes allerede på tværs af alle led i forsyningskæden fra jord til bord for at tilbyde flere, bedre og nye muligheder for plantebaserede måltider. Der er dog fortsat et stort udviklingspotentiale på dette område, hvorfor etablering af nye partnerskaber på tværs af sektorer både nationalt og globalt er centralt.